

BATI SİNEMASINDA ORYANTALİST BAKIŞ AÇISIYLA ÇEKİLEN ÖRNEK FİLMLER BAĞLAMINDA: “TÜRKİYE ÖZELİNDE RESMEDİLEN DOĞU KİMLİĞİ”

Zuhal SÖNMEZER

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi

Gazetecilik Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

ORCID ID: 0000-0002-9685-5745, zuhalbayhan@hotmail.com

ÖZ

Çalışmanın amacı; Doğu-Batı düalizminin sinema üzerinden eyleme geçmesini esas alarak, Batı düşünce ve yaşayışı çerçevesinde geliştirilen Doğu coğrafyası ötekileştirmesini ve Batı tarafındaki Doğu temsiline uzanan süreci anlatmaktır. Bu bağlamda ilgili çalışmamızda oryantalizm tanımından başlayarak Batı düşünce dünyasında Doğu resmi ve Batı sinemasında çekimi yapılan filmlerde bir öteki olarak nesneleştirilen Türk toplum yapısı, örnek filmler üzerinden analiz edilmiştir.

Çalışmada örneklemeleri analiz ederken içerik analizinin bir tekniği olan değerlendirici analiz yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmada çekimlerinin bir kısmı Türkiye’de olduğu gibi Türkiye karesini taşıyan ya da Türk kültürünü sembolize eden nesneler üzerinden ötekileştirme pratiklerine maruz kalınan filmler incelenmiştir. Bu bağlamda çalışmamız itibarıyla çekimlerinde İstanbul’un da yer aldığı Hollywood yapımı üç adet filmin analizi yapılmıştır: Geceyarısı Ekspresi (1978), Skyfall (2012) ve Taken 2 (2012)

Sinema üzerinden değerlendirme yaptığımız çalışmada elde ettiğimiz bulgular; Doğu-Batı karşıtlığındaki Türkiye vurgusunun, ülkemiz topraklarında çekilen filmlerin senaryo yazım sürecinden ele alındığı ve film senaryosunda Türk toplumunda olmayan kültür temalarının vurgulandığı yönündedir. Batı’nın bir öteki olarak gördüğü Doğu coğrafyasındaki Türkiye resmi, medyadaki temsil türlerinin dijital imkanlarla birlikte sürekli yinelendiğini işaret etmektedir. Bu bağlamda oluşan tüketim toplumu ve kitle psikolojisi, oluşturulan “Batılı” olma çabası ile paraleldir ve Batı sineması bu ötekileştirme pratiklerindeki istikrarını korumayı sürdürmektedir.

Anahtar kelimeler: Medya, Sinema, Düalizm, Oryantalizm, Doğu-Batı karşıtlığı

IN THE CONTEXT OF EXEMPLARY FILMS MADE WITH AN ORIENTALIST PERSPECTIVE IN WESTERN CINEMA: “EASTERN IDENTITY REPRESENTED IN TURKEY”

Zuhal SÖNMEZER

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi

Gazetecilik Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

ORCID ID: 0000-0002-9685-5745, zuhalbayhan@hotmail.com

ABSTRACT

The aim of the study; Based on the East-West dualism to act through cinema, it is to explain the othering of the Eastern geography developed within the framework of Western thought and life, and the process that extends to the representation of the East on the West side. In this context, in our related study, starting from the definition of orientalism, the structure of Turkish society, which is objectified as an other in the films shot in the Western world of thought and Western cinema, has been analyzed through sample films.

While analyzing the samples in the study, the evaluative analysis method, which is a technique of content analysis, was used.

In the study, films that are subject to othering practices, some of which are shot in Turkey, or objects that symbolize Turkish culture or that contain the frame of Turkey, have been examined. In this context, in our study, three Hollywood-made films, in which Istanbul was shot, were analyzed: Midnight Express (1978), Skyfall (2012) and Taken 2 (2012)

The findings we obtained in our study, in which we evaluated the cinema; The emphasis on Turkey in the East-West opposition is that the films shot in our country are handled from the scriptwriting process and cultural themes that are not in the Turkish society are emphasized in the movie script. The picture of Turkey in the Eastern geography, which the West sees as another, indicates that the types of representation in the media are constantly repeated with digital opportunities. In this context, the consumer society and mass psychology are in parallel with the effort to be “Western”, and Western cinema continues to maintain its stability in these othering practices.

Keywords: Media, Cinema, Dualism, Orientalism, East-West oppos

GİRİŞ

Algı yönetimi her ne kadar 20. yüzyıla mal edilmiş olsa da yapılan araştırmalarda kökenlerini Antik Yunan ve Roma zamanlarına dayandırmak mümkündür. Bu anlamda özellikle eleştirel bakış açısıyla bakıldığında diyalektik yöntemlerle çalışan filozoflardan sömürgeci zihniyete, emperyalist tutumlardan küreselleşme analizine kadar götürülebilecek bir algı yönetimi çalışmasından bahsetmek olasıdır. (Said, 2021, s. 60) Bir öteki yaratmak ve kendini bu ötekinin eksik olarak gördüğü taraflarıyla betimlemek aslında insanlık tarihi kadar uzun bir süreci de kapsamaktadır. Yine bir ötekinin varlığı ile gücünü ve kudretini inşa etmek geçmiş yüzyılların savaşçı kimliklerinden günümüz modern toplumların dijital tahakkümlerine kadar işleyen bir süreçtir. (Hentsch, 2016:24-31) Bireysel anlamda bakıldığında, kişinin kimlik tanımlaması dahi bir diğeri üzerinden şekillenmekte, ayrıca inşa edilen kimliğin belirleyici özellikleri diğer kimlikler ile anlamlandırılmaktadır. Toplumsal açıdan ele alındığında kurgulanan Batı kimlik tanımları da tarih okumaları temel alındığında yine oluşturulması mecburi olan bir ötekinin varlığına muhtaç kalmıştır. Bu anlamda Batı'nın Oryantalizm çalışmaları, kurulması planlanan Batı medeniyetinin inşa sürecinden çok daha eskilere dayandırılabilen, hal böyle olunca da günümüzün üstün ve nitelikli olarak tanımlanan Batı kültürünün kesintisiz bir ötekileştirme hedefiyle örtüşen, aslında tarihi bir nefret ve düşmanca tutumların da sebebi olarak gösterebileceğimiz tutum ve davranışlar gözlemlenebilmektedir. (Root, 1996, s. 161-181) Günümüzde Batı konumu itibarıyla kendisine öykünülen, eğitim, ekonomi ve sosyal anlamda özenilen bir şehreye bürünmüştür. Ancak elindeki tüm bu zengin sermayeye rağmen Batı, inşa ettiği kimliği korumak ve ötekileştirdiği Doğu'yu daha fazla kendine bağlı kılmak adına oryantalist faaliyetlerine devam etmektedir. (Said, 2021, s. 84)

Batı'nın Oryantalist tutum ve davranışlarını sinema üzerinden ele aldığımız çalışmamızda Türkiye'de çekilen ve çekimlerinin bir kısmı Türkiye'de icra edilen filmler konusunda analiz yapılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çalışmamızın birinci bölümünde Oryantalizm kavramı ele alınmıştır. İlgili çalışmamızın ikinci bölümünde Batı felsefesinden Doğu söylemleri ile ilgili örnekler anlatılmıştır. Çalışmamızın son bölümünde ise Türkiye'de çekilen Batı sineması ile ilgili film örnekleriyle oryantalist bakış açısı açıklanmıştır.

Çalışmamızda örneklemeleri analiz ederken içerik analizinin bir tekniği olan değerlendirici analiz yöntemi kullanılacaktır. İçerik analizinin bir tekniği olan değerlendirici analize geçmeden önce içerik analizinin tanımını yapmak gerekmektedir. İçerik analizi mevcut verileri özetleyerek standardize etmeye yarayan, bu verileri karşılaştıran ve başka bir forma dönüştüren bir analizdir. Bir içerik analizi yöntemi olan değerlendirici analiz ise C.E.Osgood ve arkadaşları tarafından 1959 yılında geliştirilmiştir. Bu teknik bir mesajdaki olumlu ve olumsuz tutumları ölçmek için kullanılmaktadır. Osgood ve arkadaşları değerlendirici analizin kuramsal çerçevesini temsili bir dil anlayışına dayandırır ve insanın duygu, düşünce ve bunun gibi özelliklerinin kullandığı dile yansıdığını, böylece mesajın analiziyle verici hakkında bilgi edinileceğini varsaymışlardır. Mesaj kaynağının belirli bir objeye ilişkin sözleri analiz edilerek, bu obje hakkındaki tutumların yönünün olumlu ya da olumsuzluğu ve yoğunluğu, tutum objesine muhalefet veya taraftar oluşun düzeyi belirlenmektedir. Bu analiz türü ile Jordan ve Page tarafından 1992 yılında dış politika görüşlerini etkileyen faktörlere ilişkin bir araştırma yapılmıştır. Yine Osgood'a göre değerlendirici analiz yöntemi iletişim çalışmalarında faydalı olabilecek bir yaklaşımdır.

Çalışmamızda ayrıca uzman kişi ve akademisyenlerin çalışma ve kitaplarına başvurulmuş, çevrimiçi yüksek lisans ve doktora tezlerinden de yararlanılmıştır.

1. ORYANTALİZM KAVRAMI

Oryantalizm ya da Şarkiyatçılık Avrupa'nın ya da günümüz koşullarıyla ABD'de Avrupa'ya dahil olmak üzere Batı'nın Doğu ülkelerini anlamak, açıklamak ve tanımlama çabalarıdır. (Said, 2021, s. 59) Batı

medeniyetinin inşasının şekillenmesinde bir öteki olarak Doğu resmi önemlidir. Batı, kimlik inşa sürecinde karşıt bir Doğu ideolojisinden faydalanmış, kendi değer yargıları ile kendi dışındaki dünyayı dolayısıyla Doğu'yu tanımlayarak kendini konumlamıştır. Oryantalizm eylemlerinin tarihsel boyutunu incelediğimizde yazar ve tarihçi Edward Said'in 1312 yılındaki Viyana Konsülünde alınan kararlarla ilgili açıklamaları bulunmaktadır. Konsülde alınan önemli bir karara göre Arapça dili Fransa, İngiltere, İtalya ve İspanya'daki bazı okullarda okutulmuştur. Böylece Avrupa'nın İslam dünyası üzerindeki araştırmaları yoğunluk kazanmıştır. (Said, 2021:64)

Öte yandan Oryantalizm, çalışma alanını iki önemli unsurla sağlamaktadır. Bunlardan biri "Avrupa-merkezcilik", diğeri ise "ötekileştirme" pratikleridir. Avrupa-merkezcilik anlayışında Avrupa kendi değer yargılarından oluşan bir bakış açısına sahiptir, bu değer yargılarının dışında kalanları ötekiler olarak tanımlarken aslında kendinin ne olup olmadığını tanımlamış olmaktadır. İyi olan her şeyi kendi sahiplenmekte, kötü olan şeyleri kendinden olmayanla özdeş tutmaktadır. Bunu yaparken tarihi tahrif etmekte, değiştirmeye çalışmaktadır. (Cerrah, 2018, s. 97-99) Burada kendi bilgilerimizle örnekler vermek gerekirse ilk matbaa Çin kaynaklıdır, ancak Alman Gutenberg ile anılmıştır. Bu ve benzer birçok sosyo-kültürel şey üzerinde Gramsci'nin de ifadesiyle hegemonya sağlanmış, Antik Yunan ve Helenistik dönemde dahil olmak üzere Batı'nın tarihi kökleri olarak belirlenmiştir. Diğer bir oryantalizm unsuru "ötekileştirme" İslam karşıtı ve uygar olmayan dünya şeklinde yapılan bir düalist anlayıştır. (Kaya, 2017, s. 59)

2. BATI FELSEFESİNDE ÖTEKİ OLARAK DOĞU

Temsili anlayış içerisinde ele alındığında günümüz bakış açısıyla Batı tarafını oluşturan millet ve ülke kimlikleri, tarihe dönüşmüş iz kayıtları ile tutunmaya çalıştıkları felsefi ve inanış ile birlikte resmettikleri yaşayış biçimlerini çeşitli düşünür, yazar, tarihçi, edebiyatçı, siyasi ve hatta ekonomist kişiliklerle hali hazırda tamamlamaya devam etmektedir. (Batchen, 1996, s. 213-221) Batı, medeniyet hikayesinde en başından itibaren kurguladığı Doğu senaryosu ile el ele küresel dünyada da ötekileştirme pratiklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ötekileştirme, Batı için adeta kendi varoluşunu açıklamaya yarayan bir özgeçmiş mekanizması, diğer yandan ise gücünü ve saygınlığını perçinlemek üzere uyguladığı bir gelecek tasviri şeklinde görülmektedir. Batı kendi yaşam hikayesini yazmanın ön koşulunu Doğu çerçevesinde olumsuz olarak nitelendirdiği unsurlar ile belirlemiştir. (Said, 2021, s. 55-62) Bu bağlamda Batı düşünce dünyasında isim yapmış ve bugün Batı tarafı da dahil olmak üzere Doğu insanının öykündüğü önemli birkaç fikir ve bilim insanının bir öteki olarak oluşturulan algı üzerinden, Doğu ile ilgili açıklamalarına yer vermek uygun ve yerinde olacaktır.

Doğu-Batı karşıtlığında Batı anlayışının kışkırtıcı unsurları olarak ele alınacak en önemli kaynakların yazılı eserler olduğunu söylemek mümkündür. Buna eşlik eden en önemli unsurların edebiyat, müzik, resim, dans, film ve günümüzün dijital platformları gibi faktörlerinde birleştiğini vurgulamak ise olasıdır. Bu bağlamda ele alınması gereken en önemli kaynakların, aynı zamanda tarihsel sürece de işaret eden edebiyat alanından gelmesi ise tesadüf değildir. (Hentch, 2016, s. 280)

Batılı yazarların tarih, araştırma, gezi, anı, deneme gibi şekillerle okunabilen edebiyat çalışmalarında oryantalist tutumların varlığı aşikardır. Rönesans Şarkiyatçıları'nın temel uzmanlık alanlarının kutsal topraklarda konuşulan diller olduğu görülmektedir. Bu dönemin Erpenius ve Guillaume isimli şarkiyatçıları'nın çevirmene ihtiyaç duymaksızın Çin'e kadar geçtikleri bir Asya yolculuğu anlatılmaktadır. (Said, 2021, s. 60) On sekizinci yüzyıla kadar şarkiyatçılık meselesinin kutsal metin incelemeleri, Sami dili incelemesi, İslam üzerinde uzmanlık ya da

Çin kaynaklarını incelemek üzere başvurulmuş sinoloji alanında görmek mümkündür. On dokuzuncu yüzyıl şark kültürünün bilgi hazinesi olarak resmedildiği bir zaman dilimidir. Bu tarih itibarıyla de tasvir edilen Şark anlayışı eşittir Asya şeklinde izlenmektedir. Asya egzotik ve gizemli olanın yansıtıldığı, cinsel bir obje olarak kadın temasının vurgulandığı bir coğrafya olarak gösterilmektedir. Bu bağlamda Şarklı Kadınlar eseri ile Victor Hugo'dan bahsetmek mümkündür. Ünlü Fransız yazar Victor Hugo'nun Şarklı Kadınlar eserinde vermiş olduğu Doğu ötekileştirmesinde ilgi çekici olan en önemli durum, Hugo'nun Doğu'ya hiç ayak basmamış bir yazar olarak Doğu ile ilgili olumsuz saptamalarını ifade eden, özellikle de kadın temasında verdiği cinsel kimlik ve erotik yaklaşım ortaklığında şaşırtıcıdır. Oryantalizm bu anlamda bakıldığında salt kulaktan dolma ya da coğrafi olarak konumlama ya da en fazla ayrıma tabi tutulan kısmı ile İslam, Arap ya da Türk olma unsurlarında başlamaktadır. Coğrafyada yaşayan kişilerin Batılı müfredata göre eğitim almış olması bile bu anlamda faydasızdır. Biz ve öteki konumlaması öyle derin ve öylesine uzak ikilikler üzerinde oturtulmuştur ki kimi yazar ya da düşünürler, bölgede bulunmaksızın eserler yazabilmişlerdir. (Erdem, 2011, s. 34-40)

3. BATI SİNEMASINDA ORYANTALİST BAĞLAMDA TÜRKİYE

Bir nevi yenileşme hareketi olarak görülen modernleşme adımları Osmanlı döneminden bu yana etkilerini hissettirmektedir. Modernleşme Batı medeniyetini temsil ederken dönüştürülmeye çalışılan Doğu coğrafyasına ait kültür, yaşayış, düşünce ve duygu dünyası, temelde ekonomik ve siyasi konumunu güçlendirmeye çalışan Batı için başat enstrümanlar olmuştur. Batı yaratmış olduğu öteki ile ilişkisinde tetiklemiş olduğu modernite kavramlarıyla hareket ederken bir öteki olarak Doğu'nun kendi içinde ayrımcılığa tabi tuttuğu başka bir ötekinin meydana geldiği izlenmektedir. (Said, 2021, s. 75-89) Self-oryantalizm şeklinde tanımlanan bu ötekileştirme pratiklerinde amaç, Batı merkezliğin talep ettiği bir kültür ve yaşayış inşasında izlenmektedir. Özellikle Tanzimat dönemine işaret eden Batılı gibi olma anlayışı ile içsel ötekileştirmenin yaşandığı bir tarih geçmişinden bahsetmek mümkündür:

"Osmanlı İmparatorluğunda self oryantalizm; "Savaş ve ticaret alanlarında, elçiler ve eğitim alanlarında Avrupa merkezci felsefe ile temas haline geçen Osmanlı aydınları ve toplumlarının en nihayetinde coğrafi temas bölgeleri ile beraber 'Avrupa merkezci' değer-norm-kurum zincirini benimsemeye başladıkları tam olarak ifade edilebilir". (Hira ve Yıldırım, 2016, s. 46)

Kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde de çağdaşlaşma adı altında gözlemlenen bir Batı öykünmesi bulunmaktadır. Bu anlayışta Batı'nın iyi yönlerini kendi toplumuna uyarlamak şeklinde ifadelerle tamamen Batı'ya odaklı olunmadığının da ifade edildiğini söylemek mümkündür. Ancak kısmen ya da tamamen olmasının ötesinde rol model olarak alınan Batı merkezli bir dünya görüşünün esas alındığı aşikardır.

Oryantalizm eylemlerinde köşe taşı olarak kabul edilebilecek en önemli kitle iletişim aracının televizyon olduğu görülmektedir. Televizyon haber, eğlence, film ve birçok program ve yayınında Batı taraftarı bir zihniyetin temsilcisi konumundadır. Önceden basılı eserler üzerinden yapılmaya çalışılan yozlaştırma faaliyetleri, artık herkesin evlerine girmek suretiyle işlerlik kazanmaya başlamıştır. Televizyondan sonra en önemli değişim ve dönüşüm araçları olan bilişim teknolojileri ile günümüzde tek bir tuşla zaman ve mekandan bağımsız bir şekilde erişilebilen bir dünya seyahati imkanı sağlanmıştır. Akıllı cihazların internet ağlarıyla bütünleştiği bu mecralarda özellikle söyleminin içine "Batı ideolojisi" girmiş bir dijital ortam yaratılmıştır. Hal böyle olunca Batı, eksikleriyle tanımladığı Doğu'ya hakim olma, tahakküm kurma ve sürekli olarak dışlama yetkinliklerini geliştirmeye devam etmektedir. (Anadolu, 2018)

Sözü edilen Osmanlı döneminden beri Batı'yı temsil eden aydın ve bilim insanları, yazar ve gezginlerin ülkemiz topraklarına geldikleri, uzun süreler ikamet ettikleri ve bu anlamda bilgi topladıkları bilinmektedir. (Bilici, 2011, s. 5-11) Bu ziyaretler bir misafirlik gibi görülse de çoğunlukla ötekileştirmek, diğer yandan da onlara göre Doğu'nun iyi olan yönlerini de almak amacı taşımıştır. Bu bağlamda ülkemiz topraklarıyla ilgili resim, roman, müzik gibi alanlarda eserler veren Batı'nın sinema sektöründe de kayda değer çalışmaları olduğu saptanmıştır. Çekimleri bazen Türkiye'de olduğu gibi kimi zaman da Türkiye karesini taşıyan ya da Türk kültürünü sembolize eden nesneler üzerinden ötekileştirme pratiklerine maruz kalınmaktadır. Bu bağlamda çalışmamız itibarıyla çekimlerinde İstanbul'un da yer aldığı Holywood yapımı üç adet filmin analizi yapılacaktır: Geceyarısı Ekspresi (1978), Skyfall (2012) ve Taken 2 (2012)

3.1. Geceyarısı Ekspresi (1978)

Yönetmenliğini Alan Parker'ın yaptığı 1978 çıkışlı İngiliz-Amerikan ortak yapımı bir film olan Geceyarısı Ekspresi hakkında çok sayıda araştırma ve inceleme yapılmış önemli bir ötekileştirme nesnesi olarak çalışmamıza dahil edilmiştir. Öncelikle gerçek hayat hikayesinin anlatıldığı bir kitap olarak satışa sunulan öykü, sonrasında kurgusal bir senaryo ile filme dönüştürülmüştür. Filmde Türkiye'de tutuklanarak hapse atılmış olan Bill Hayes'in tutukluluk boyunca yaşadıklarının çarpıtılarak anlatıldığı konusunda tartışmalar çıkmıştır. Türkiye bilgisi dünyaya bir öteki olan Doğu düalizminde servis edilmiştir. Filme konu olan gerçek kişi Billy Hayes'in filmin çıkışını takip eden otuz yıl sonra yaptığı açıklamalar dikkat çekicidir. Türkiye'de tutuklu kaldığı süre içinde yaşadıklarının filmde konu edildiği gibi abartılı olmadığını beyan eden Hayes, filmin tamamının Amerika güdümlü bir ideoloji ile ele alındığını söylemiştir. Yapımcının film ekibinde bulunan Ermeni oyuncular ile ilgili yapmış olduğu açıklamalar için ise Hayes'in, sadece iyi Türkçe bilen birkaç Ermeni yardımcı oyuncu olduğunu ısrarla vurguladığı görülmektedir. Filmde Hayes'in cezaevinde gardiyan tarafından tecavüze uğradığı gösterilmektedir. Hayes ise bunu kesinlikle yalanlamaktadır. Bu film oryantalizm çalışmalarının ötesinde nefret ve düşmanca bir bakış açısının temsilini izleyebildiğimiz, yine Batı'nın Doğu'yu hayal ettiği şekliyle kurguladığı bir sinema filmi olarak çeşitli dallarda Oscar ödülü ile taçlandırılmıştır.

3.2. Skyfall (2012)

Yapımcılığını Michael Wilson ve Barbara Broccoli'nin üstlendiği 2012 çıkışlı bir Amerikan yapımı olan Skyfall filmi ünlü James Bond film serisinin son bölümü olarak yayınlanmıştır. Filmin yaklaşık on üç dakikasının geçtiği İstanbul şehri bir Doğu-Batı düalizmi açısından değerlendirildiğinde oryantalizm bulgularına işaret etmesi bakımından önemlidir. Filmde İstanbul ahşap, cumbalı ve yıkık dökük ev resimleriyle gösterilirken, İstanbul'da yaşayan kadınlar başörtülü, çarşafli ve peçeli gösterilmesi bakımından ötekileştirilmiştir. Yaratılan Doğu algısı din üzerinden kurgulanan filmde özellikle koşmacalı ve takipli sahnelerin fon müziğinde Arap motifleri dikkat çekmektedir. Filmin konu edildiği şehir türlü montaj ve kurgu hileleriyle farklı bir coğrafyayı da yansıtmaları bakımından ilgi çekicidir. İstanbul, çevresinde olmayan dağ ve yollarla objektiflere yansımaktadır. Yaratılmak istenen Doğu algısı, Batı'nın değer yargılarıyla hayali olarak kurgulanan bir milletin dünya sinemasına servis ediliş şekli olmaktadır. Film yayınlandıktan sonra çok fazla eleştiriye maruz kalan film ekibi, filmdeki kurgu teknikleri yokmuşçasına İstanbul'u överek anlatmaktadır. Tespit edilen ötekileştirme mesajlarını bertaraf etmek için uygulanan bir başka propaganda yöntemi de bu şekildeki olumlu basın beyanatlarında verilmektedir.

3.3. Taken 2 (2012)

Bir Amerikan-Fransız ortak yapımı olan Taken-2 filmi 2012 yılında vizyona girmiştir. Filmin büyük kısmı İstanbul'da geçmektedir. Bu filmde de yine kadın üzerinden oluşturulmaya çalışılan algı sorunu söz konusu olmaktadır. Kadınlar peçeli, örtülü, erkeklerden kaçan insanlar olarak sunulmaktadır. Hatta yolda gördükleri saçları açık Batılı kadını örtünmesi hususunda uyarı kadınların var olduğu gibi bir izlenim verilmektedir. Bu filmde diğerlerinden farklı olarak dikkat çeken en önemli ayrıntı ise neredeyse tüm sahnelerinde ön plana çıkan Türk Bayrağı motifi olmuştur. Bu anlamda Türk tarafının Türkiye'de film çekimine izin verirken bir takım şartlar öne sürdüğünü düşündürecek boyutta bir öngöründe bulunmak olasıdır. Sürekli olarak dalgalanan bir Türk bayrağı çatısında verilen bir Arap-Müslüman temasının hakim olduğunu söylemek ise mümkündür.

SONUÇ

Günümüzde öteki algısı ile şekillenen benlik tanımlama çabaları psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve siyasal unsurlarla ifa edilmeye çalışılırken, sorunsal olarak ele alınan ayrışmada tarihi bağlamda bir araştırma yapıldığında, yapılmak istenen eşitsizliğin sistematik bir plan dahilinde olduğu görülmektedir. Bugün bilgisine başvuru olan önemli tarihçi, düşünür, bilim insanı ve sanatçı kişiliklerin yapmış oldukları çalışmalar ve vermiş oldukları eserlerde bir öteki olarak tanımlanan Doğu üzerinden kayıtlara düşülen açıklamaları bunun en önemli kanıtı olmaktadır. Çalışmamızda örnek olarak gösterdiğimiz gibi Batılı birçok ünlü kişinin Doğu coğrafyasında bulunmadan salt duydukları ve okudukları hikaye ve tarih bilgileriyle ötekileştirme pratiklerine katkıları söz konusu olmuştur. Bu bağlamda Batı dünyasının oryantalist çalışmalarda Doğu olarak tespit ettiği toplumlara karşı tutumunun objektif olmadığını söylemek doğru olacaktır.

Sinema üzerinden değerlendirme yaptığımız çalışmada elde ettiğimiz bulgular; Doğu-Batı karşıtlığındaki Türkiye vurgusunun, ülkemiz topraklarında çekilen filmlerin senaryo yazım sürecinden ele alındığı ve film senaryosunda Türk toplumunda olmayan kültür temalarının vurgulandığı yönündedir. Batı'nın bir öteki olarak gördüğü Doğu coğrafyasındaki Türkiye resmi, medyadaki temsil türlerinin dijital imkanlarla birlikte sürekli yinelendiğini işaret etmektedir. Bu bağlamda oluşan tüketim toplumu ve kitle psikolojisi, oluşturulan "Batılı" olma çabası ile paraleldir ve Batı sineması bu ötekileştirme pratiklerindeki istikrarını korumayı sürdürmektedir.

KAYNAKÇA

- Anadolu, B. (2018). 21. Yüzyılda Oryantalist İmgelerin Televizyon Aracılığıyla Yeniden Üretimi: Michael Palin's New Europe Örneği. <https://www.researchgate.net/> .
- Batchen, G. (1996). Kültür Kavramları: Antropoloji ve Fotoğraf. Der: Keyman, Mutman, Yeğenoğlu: *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark*. Ss. 213-235, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Cerrah, U. (2018). *Avrupa Birliği'nin Yeniden İnşası*. Ankara: Hitabevi Yayınları.
- Kaya Erdem, B. (2011). *Doğu-Batı İkilemi Bağlamında El-Cezire*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Kaya, İ. (2017). Sosyolojik Düşüncede Avrupa-merkezcilik, Ötekileştirme ve Oryantalist Söylem Üzerine Post-kolonyal Bir Okuma ve Eleştirisi. <https://www.researchgate.net/>, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 21(3), ss. 1973-2008
- Hentsch, T. (2016). *Hayali Doğu*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Hira, İ. Ve Yıldırım, E. (2016). Türk Televizyon Dizilerinde Oryantalist Yansımalar: Muhteşem Yüzyıl Örneği. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2016, 2(2).
- Root, D. (1996). Çölde Talihsiz Serüvenler: Sömürgeci Kabus Olarak Esirgeyen Gökyüzü. Der: Keyman, Mutman, Yeğenoğlu: *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark*, ss. 161-183, İstanbul: İletişim Yayınları.
- W. Said, E. (2021). *Şarkiyatçılık*. İstanbul: Metis Yayınları.